

ข่าวสารทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จังหวัดชุมพร

ศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยตอนกลาง โทร 077-510-214-5

ชุมพรพบ “หมึกสายวงน้ำเงิน” พิษร้ายจากท้องทะเล

วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒ จากเพจพันข่าวพันคน โพสต์ว่า นายธีรยุทธ เจียรนัย ชาวประมงเรือลอบหมึกสาย หมู่ ๑ ตำบลปากคลอง อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร เปิดเผยพบหมึก ซึ่งมีจุดวงน้ำเงิน ๑ ตัว บริเวณดอนหอยนอกเกาะสังข์ หน้าอ่าวบางเบิด จึงได้เก็บใส่ขวดน้ำ และส่งให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบว่าเป็นหมึกชนิดใด วันที่ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒ นายโสภณ ทองดี อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ทช.) ในฐานะโฆษกกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กล่าวว่า จากกรณีที่ชาวประมงจับหมึกสายวงน้ำเงินได้ที่จังหวัดชุมพร จากภาพลักษณะแล้วหมึกชนิดนี้ มีพิษร้ายแรงยิ่งตอนป้องกันตัว สีของวงจะเห็นชัดมาก โดยหมึกทะเลชนิดนี้ เป็นจำพวกหมึกสายขนาดเล็ก มีพิษ ต้องระวังไว้ให้มาก มีพิษร้ายแรงกว่างูเห่า ๒๐ เท่า ผู้ถูกกัดอาจจะตายภายใน ๒ - ๓ นาที

หมึกสายวงน้ำเงิน พบบริเวณอ่าวบางเบิด จ.ชุมพร
Cr.ภาพ นายธีรยุทธ เจียรนัย

หมึกสายวงน้ำเงินหรือหมึกบลูริง (Blue-ringed octopus) เป็นหมึกยักษ์จำพวกหนึ่งแต่มีขนาดเล็ก ตัวเต็มวัยมีขนาดลำตัว ประมาณ ๔ - ๕ เซนติเมตร มี ๘ ท่อน แต่แต่ละท่อนยาวประมาณ ๑๕ - ๒๐ เซนติเมตร หมึกสายวงน้ำเงินมีจุดเด่นที่ต่างจากหมึกทั่วไปตรงที่มีลวดลายเป็นวงแหวนสีน้ำเงิน กระจายตามลำตัวและท่อน ซึ่งจะตัดกับสีของลำตัวที่ออกเป็นสีเหลืองน้ำตาล อย่างชัดเจน วงแหวนสีน้ำเงินเหล่านี้สามารถเรืองแสงเมื่อถูกคุกคาม เนื่องจากหมึกชนิดนี้มีสีสวยงาม และมีขนาดไม่ใหญ่มากจึง เป็นที่นิยมของผู้ที่ชื่นชอบในการเลี้ยงปลาสวยงาม และสัตว์แปลก ๆ ในหลายๆ ประเทศ

หมึกสายวงน้ำเงินมีสารพิษที่มีความร้ายแรงมากผสมอยู่ในน้ำลาย ผู้ที่ถูกกัดอาจตายได้ภายในไม่กี่ชั่วโมง จึงนับเป็นหนึ่งในสัตว์น้ำที่มีพิษร้ายแรงมากที่สุดชนิดหนึ่งของโลก สารพิษของหมึกสายวงน้ำเงินนั้น เรียกว่าเตโตรโดท็อกซิน (Tetrodotoxin) ซึ่งเป็นพิษชนิดเดียวกับที่พบในปลาปักเป้า ทั้งนี้ เตโตรโดท็อกซินที่พบทั้งในหมึกสายวงน้ำเงินและปลาปักเป้าไม่ได้ถูกสร้างจากภายในตัวของพวกมันเอง เพราะสัตว์เหล่านี้ไม่มียีนที่ควบคุมการสร้างพิษนี้ มีการศึกษาพบว่าพิษนี้ สร้างจากเชื้อแบคทีเรียบางชนิด เช่น แบคทีเรียในวงศ์ Vibrionaceae, *Pseudomonas* sp., *Photobacterium phosphorium* ฯลฯ ที่อาศัยอยู่ในตัวสัตว์แบบ พึ่งพา (symbiosis) โดยที่แบคทีเรียอาศัยตัวสัตว์เป็นที่อยู่และแหล่งอาหาร ส่วนสัตว์ได้พิษจากแบคทีเรียไว้เป็นอาวุธป้องกันตัวและล่าเหยื่อ

เตโตรโดท็อกซินเป็นพิษที่มีผลต่อระบบประสาท (Neurotoxin) ขนาดที่มนุษย์รับประทานแล้วเสียชีวิตคือประมาณ ๑ มิลลิกรัม พิษนี้ทนความร้อนได้สูงถึง ๒๐๐ องศาเซลเซียส ดังนั้นจึง ไม่สามารถทำลายพิษได้ด้วยการใช้ความร้อนปกติในการปรุงอาหาร ปัจจุบันยังไม่มียาแก้พิษใด ๆ ต่อต้านได้ผู้ป่วยที่ได้รับพิษเตโตรโดท็อกซินมีอัตราการตายสูงถึง ๕๐ - ๖๐ เปอร์เซ็นต์ แต่ถ้าผู้ป่วยยังมีชีวิตรอดหลังได้รับพิษแล้ว ๒๔ ชั่วโมง พบว่ามี อัตราการรอดชีวิตสูงเกือบ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ พิษที่เกิดจากหมึกสายวงน้ำเงินกัด

จะเกิดอย่าง...

ข่าวสารทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จังหวัดชุมพร

ศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยตอนกลาง โทร 077-510-214-5

จะเกิดอย่างรวดเร็วภายใน ๕ นาทีหลังถูกกัด โดยเริ่มจากการซาบริเวณริมฝีปาก ลื่น ต่อมาซาบริเวณใบหน้า แขนขา และเป็นตะคริวในที่สุด น้ำลายไหล คลื่นไส้ อาเจียน มีอาการท้องเสียร่วมกับปวดท้อง ซึ่งอาการปวดท้องจะเป็นมากขึ้นเรื่อย ๆ จากนั้นกล้ามเนื้อจะเริ่มทำงานผิดปกติ อ่อนแรง ในผู้ป่วยที่ได้รับพิษปริมาณมาก ระบบประสาทส่วนกลางจะไม่ทำงาน หายใจไม่ออกเนื่องจากกล้ามเนื้อ กะบังลมและหน้าอกไม่ทำงาน ทำให้ไม่สามารถนำอากาศเข้าสู่ปอดได้ ผู้ป่วยจะเสียชีวิตภายใน ๔ - ๖ ชั่วโมง แต่ก็มีรายงานการเสียชีวิตเร็วที่สุดหลังจากได้รับพิษไปเพียง ๒๐ นาที เท่านั้น

การปฐมพยาบาลเบื้องต้น ต้องหาวิธีนำอากาศเข้าสู่ปอด เช่น เป่าปาก ฯลฯ จากนั้นต้องรีบนำส่งแพทย์โดยด่วน เพื่อใช้เครื่องช่วยหายใจ ถ้าช่วยชีวิตเป็นผล ผู้ป่วยจะฟื้นเป็นปกติภายใน ๒๔ ชั่วโมง เว้นแต่ ว่าจะขาดออกซิเจนนานเกินไปจนทำให้สมองตาย สำหรับผู้ที่ได้รับพิษจากหมึกสายวงน้ำเงินควรทำการปฐมพยาบาลในทันทีหลังถูกกัด โดยใช้เทคนิคการกดรัดและตรึงอวัยวะส่วนนั้นไม่ให้เคลื่อนไหว ทั้งนี้เพื่อทำให้พิษไม่แพร่กระจายเข้าระบบไหลเวียนโลหิต โดยใช้ผ้าพันจากอวัยวะส่วนปลายไล่มาจนถึงบริเวณเหนือแผลที่ถูกกัด ถ้าเป็นบริเวณแขนหรือขาให้ใช้วัสดุไม้ตามไว้ด้วย ถ้าถูกกัดบริเวณลำตัวในกรณีที่พันได้ให้พันด้วย แต่อย่าให้แน่นจนทำให้หายใจลำบาก และไม่ควรถัดปากแผลที่ถูกกัด เพราะจะทำให้พิษกระจายมากขึ้น เทคนิคนี้เป็นการซื้อเวลาเพื่อให้ผู้ป่วยมีโอกาสรอดชีวิตมากขึ้นก่อนนำผู้ป่วยส่งโรงพยาบาล (ศูนย์พิษวิทยา สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข กรมสุขภาพันธุ์ ๒๕๕๙, file:///C:/Users/acer/Downloads/๗_๕๙.pdf)